

HET GRIJS GITJE *CHEILOSIA GRISEIVENTRIS* SENSU STUBBS & FALK (1983)
IN NEDERLAND (DIPTERA: SYRPHIDAE)

Menno Reemer & Claus Claussen

Met 40 uit Nederland bekende soorten is *Cheilosia* in ons land het rijkst vertegenwoordigde zweefvliegengenus. In de afgelopen jaren zijn er verschillende soorten aan de lijst toegevoegd, deels als gevolg van veranderende taxonomische inzichten. Dit geldt ook voor de soort die in dit artikel nieuw voor Nederland wordt gemeld: *C. griseiventris*. Met deze soort komt het aantal uit Nederland bekende *Cheilosia*-soorten op 41.

INLEIDING

Stubbs & Falk (1983) vonden tussen het Engelse collectiemateriaal van *Cheilosia latifrons* (Zetterstedt, 1843) afwijkende exemplaren. Zij rekenden deze tot een andere soort, die zij *C. griseiventris* Loew, 1857 noemden. Elders in Europa werd dit taxon als (mogelijk) synoniem van *C. latifrons* beschouwd (bijvoorbeeld Kassebeer 1998). Toen in 2000 in IJmuiden enkele *Cheilosia*-exemplaren werden verzameld met kenmerken van *C. griseiventris* (zoals beschreven in Stubbs & Falk 1983), vormde dit aanleiding tot een nader onderzoek naar de status van deze taxa. Dit bracht aan het licht dat de

Nederlandse exemplaren overeenkomen met de Engelse exemplaren van *C. griseiventris*, en dat de verschillen voldoende basis vormen om dit taxon en *C. latifrons* als zelfstandige soorten te beschouwen. Uit het onderzoek bleek echter ook dat er in Europa mogelijk sprake is van een complex van meer dan twee soorten, waardoor momenteel nog niet duidelijk is of *C. griseiventris* de juiste naam is voor de recent in Nederland ontdekte soort. Een onderzoek naar de taxonomie van dit soortcomplex, mede met behulp van moleculaire technieken, is inmiddels opgestart. De afronding van dit onderzoek zal nog even op

Figuur 1. *Cheilosia griseiventris*, mannetje, IJmuiden
12.VIII.2000.
Figure 1. *Cheilosia griseiventris*, male, IJmuiden
12.VIII.2000.

Figuur 2. *Cheilosia griseiventris*, vrouwtje, St. Pietersberg
9.VIII.1994.
Figure 2. *Cheilosia griseiventris*, female, St. Pietersberg
9.VIII.1994.

Vindplaats	Datum	Aantal / Sexe	Waarnemer	Collectie
Amsterdam, IJ-polder	8.IX.1956	1 m	V.S. van der Goot	ZMA
Amsterdam Amstelpark, 'schapenwei'	11.VIII.1981	1 v	G. Kroon	ZMA
Amsterdam Amstelpark, 'land in wording'	11.VIII.1982	1 m	G. Kroon	ZMA
St. Pietersberg	24.VIII.1986	1 m	B. van Aartsen	ZMA
St. Pietersberg	9.VIII.1994	1 v	B. van Aartsen	ZMA
IJmuiden, Kennemermeer (AC 99 496)	12.VIII.2000	1 m & 2 v	M. Reemer	Reemer
IJmuiden, Kennemermeer (AC 99 496)	10.VIII.2004	1 m	M. Reemer	MZH

Tabel 1. Uit Nederland bekende exemplaren van *Cheilosia griseiventris*, in chronologische volgorde. MZH = Finnish Museum of Natural History, Helsinki, ZMA = Zoölogisch Museum Amsterdam.

Table 1. Dutch specimens of *Cheilosia griseiventris*, in chronological order. MZH = Finnish Museum of Natural History, Helsinki, ZMA = Zoölogisch Museum Amsterdam.

Figuur 3. Vindplaatsen van *Cheilosia griseiventris* in Nederland.

Figure 3. Distribution of records of *Cheilosia griseiventris* in the Netherlands.

zich laten wachten. Om de soort toch op te kunnen nemen in de binnenkort te verschijnen atlas van de Nederlandse zweefvliegen, worden de Nederlandse vondsten hier kort besproken. De soort wordt in dit artikel voor het gemak verder *C. griseiventris* genoemd.

DETERMINATIE

Cheilosia griseiventris is een middelgrote, slanke *Cheilosia* (8-10 mm) (fig. 1, 2). De combinatie van brede wangen en behaard gezicht heeft de soort alleen gemeen met *C. latifrons*. Vergeleken met die soort is *C. griseiventris* meestal groter, met langwerpiger achterlijf, sterker bestoven gezicht en voorhoofd en langere haren op borststuk en achterlijf. Voor kenmerken en een bespreking daarvan kan men het beste Stubbs & Falk (2002) raadplegen. De soort is ook opgenomen in de tabel van Van Veen (2004).

NEDERLANDSE VONDSTEN

Tabel 1 geeft een overzicht van de uit Nederland bekende exemplaren van *C. griseiventris*. De vindplaatsen zijn weergegeven in figuur 3. De exemplaren van vóór 2000 werden aangetroffen tussen 43 exemplaren van *C. latifrons* in de collectie van het ZMA (Amsterdam). Onder de 29 exemplaren van *C. latifrons* in

de RMNH-collectie (Leiden) werden geen exemplaren van *C. griseiventris* gevonden. Vooralsnog lijkt het in Nederland dus een zeldzame soort te zijn.

Alle exemplaren werden verzameld tussen begin augustus en begin september. In Engeland heeft de soort ook een voorjaarsgeneratie (Ball & Morris 2000). Gezien het geringe aantal bekende Nederlandse exemplaren is goed mogelijk dat de soort ook in Nederland in het voorjaar vliegt.

ECOLOGIE

De exemplaren in IJmuiden zijn gevonden rond een strandmeer vlak achter de zeereep, in een vegetatie met onder andere duindoorn, riet, zee-aster en peen. Ze bezochten bloemen van gele composieten. Ook de andere vindplaatsen suggereren een voorkeur voor open, ruderaal en mogelijk kalkrijke biotopen. In Groot-Brittannië lijkt de soort zure bodems te mijden (Stubbs & Falk 2002). Over de larvale levenswijze is niets bekend, al vermoeden Stubbs & Falk (2002) een relatie met gele composieten als *Hypochaeris* of *Leontodon*.

LITERATUUR

- Ball, S.G. & R.K.A. Morris 2000. Provisional atlas of British hoverflies (Diptera, Syrphidae). – Biological Record Centre, Huntingdon.
- Kassebeer, C.F. 1998. Die marokkanischen Arten der Gattung *Cheilosia* Meigen, 1822 (Diptera, Syrphidae). Beiträge zur Schwebfliegenfauna Marokkos VII. – Dipteron 1: 57-68.
- Stubbs, A.E. & S.J. Falk 1983. British hoverflies, an illustrated identification guide. – British Entomological & Natural History Society, Reading. [1e editie]
- Stubbs, A.E. & S.J. Falk 2002. British hoverflies, an illustrated identification guide. – British Entomological & Natural History Society, Reading. [2e editie]
- Veen, M.P. van 2004. Hoverflies of Northwest Europe. Identification keys to the Syrphidae. – KNNV-Uitgeverij, Utrecht.

SUMMARY

Cheilosia griseiventris sensu Stubbs & Falk (1983) new to the Netherlands (Diptera: Syrphidae)

Although already recognized as a distinct species in Britain by Stubbs & Falk (1983), other authors have treated *Cheilosia griseiventris* (Zetterstedt, 1843) as a (possible) synonym of *C. latifrons* Loew, 1857. Unpublished taxonomic results indicate that these taxa should be considered as separate species, but also that there may be more than two European species involved. So possibly the name *griseiventris* is not applied correctly. However, until the taxonomy of the *latifrons*-complex is fully resolved, we use the name *griseiventris*. The nine specimens from the Netherlands agree with the British specimens of *C. griseiventris*. Based on these specimens, the species is recorded from the Netherlands for the first time. All specimens were collected in August and September. The localities suggest a preference for open, ruderal, possibly calcareous areas.

M. Reemer
EIS-Nederland / Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis
Postbus 9517
2300 RA Leiden
reemer@naturalis.nl

C. Claussen
Twedter Holz
1224944 Flensburg
Duitsland
harmcl@t-online.de